

2008-04-17

Plats Livsmedelsverket

Närvarande Inger Andersson, ordförande
Svanhild Foldal, sekreterare

Maria Masoomi
Marianne Jarl
Ingrid Lodén
Eva Janson
Ewa Björkesson
Bengt Ingerstam
Sofia Karlsson

Från Livsmedelsverket medverkade:

Louise Nyholm, p 5
Evelyn Jansson Elfberg och Ingrid Malmheden Yman, p 6
Birgitta Lund, p 7
Per Ola Darnerud, p 8

1 Inledning

Inger Andersson hälsade alla välkomna till det sista mötet i konsumentpanelen med nuvarande mandat och sammansättning.

2 Föregående minnesanteckningar

Ett tillägg föreslogs i dagordningspunkt 3 angående allmänhetens förtroende för Livsmedelsverket. Vid föregående möte uttalade flera av ledamöterna att den siffra (76 %) som verket redovisat för frågan om Livsmedelsverket är helt eller delvis oberoende av livsmedelsbranschen var felaktig. Detta framgick inte av anteckningarna som skickades ut.

Ett skrivfel beträffande Eva Janssons organisation, Ämnesrådet för hushållsvetenskap/ Lärarförbundet, korrigerades.

Minnesanteckningarna har nu lagts ut på verkets webbplats www.slv.se/ Om oss/Konsumentpanelen/ Minnesanteckningar 2008

3 Kort information från ordföranden om aktuella frågor

Inger Andersson informerade kort enligt nedan.

- En översyn av myndigheterna i livsmedelskedjan pågår under ledning av regeringens utredare Gerhard Larsson. Utredningen är nu inne i en s.k. kartläggningsfas där bland annat insamling av underlag och besök vid de

2008-04-17

berörda myndigheterna ingår. En extern expertgrupp med representanter för olika intressenter har inrättats.

Arbete med analys och förslag kommer att ske under hösten.

Slutbetänkande ska lämnas till regeringen den 1 december.

Inger Andersson framhöll att Livsmedelsverket välkomnar utredningen.

Den nya lagstiftningen i livsmedelskedjan går över nuvarande myndighetsgränser och det är därför naturligt att även se över myndighetsstrukturen.

Livsmedelsverkets undersökning av transfettsyror i svenska livsmedel visar att höga halter av transfetter är ovanligt bland svenska livsmedel. I undersökningen analyserades totalt 53 produkter och man undersökte hur många som har mer än 2 gram transfett per 100 gram fett. Det är den högsta tillåtna halten enligt dansk lagstiftning och denna halt har bedömts vara en rimlig målsättning även i Sverige. Sex produkter översteg gränsen, men enligt tillverkarna har dessa produkter redan ersatts med andra produkter helt utan eller med låg andel transfettsyror. De produkter som analyserats är exempelvis kex, kakor, popcorn och chokladsås. Provtagningen gjordes under våren 2007 och omfattade även en granskning av den totala mängden fett i produkterna. Under arbetet med undersökningen upptäcktes att en tredjedel av de produkter som hade näringsvärdesdeklaration innehöll över 20 procent mer fett än vad som angavs på förpackningen. Ett av företagen ifrågasätter Livsmedelsverkets siffror och har skickat produkterna till förnyad analys. Inger Andersson framhöll vikten av att reda ut dessa frågor.

Konsumentpanelen framhöll att näringsvärdesdeklarationen på förpackningarna inte får bli fel eller vilseledande och efterlyste krav på ackrediterade analysmetoder i företagens egenkontroll.

- Förslag om nya kostråd till gravida och ammande är ute på remiss fram till den 2 maj 2008. Målet är att de nya råden ska publiceras till sommaren. I förslaget till nya råd finns ett ökat fokus på nyttan med fisk. Fisk innehåller många viktiga näringsämnen som är bra för fostrets och barnets utveckling och därför rekommenderas gravida och ammande att äta fisk 2-3 gånger i veckan. Även om man inte äter fisk annars, bör man överväga att göra det under graviditeten och amningsperioden. Inger Andersson konstaterade att det vetenskapliga underlaget beträffande råden om alkohol och ammande hade kommit i fokus.
- Livsmedelsverket arrangerar en öppen hearing om revidering av näringsrekommendationerna den 7 maj. De nordiska näringsrekommendationerna uppdateras ungefär vart åttonde år och Livsmedelsverket undersöker nu behovet av en ny revidering. Hearingen hålls mot bakgrund av det ökade intresset och engagemanget för verkets rekommendationer och kostråd. Inger Andersson konstaterade att

2008-04-17

intresset för hearingen är mycket stor och om panelens ledamöter är intresserade att delta bör de anmäla sig så snart som möjligt.

4 Laget runt

- *Aktuella frågor och information från panelens ledamöter*

Maria Masoomi ställde ett antal frågor kring EU-kommissionens förslag att sockrade yoghurtprodukter ska ingå i de produkter som omfattas av stödet till skolmjölken. Masoomi undrade om Livsmedelsverket i efterhand kan hindra beslutet - i Sverige?

Inger Andersson bekräftade att ett förslag om att skolmjölksstödet även ska ges till sötade fermenterade mjölkprodukter, exempelvis fruktyoghurt med upp till sju procent tillsatt socker eller honung, har diskuterats. Slutligt beslut har inte tagits men inriktningen är klar. Varje medlemsland kan dock själv bestämma vilka av produkterna som ska subventioneras. Detta beslut tas i Sverige av Jordbruksverket.

En samstämmig konsumentpanel var mycket kritiskt till förslaget och ansåg att Sverige inte bör subventionera sötade mjölkprodukter till skolbarn.

Marianne Jarl, Astma och allergiförbundet, informerade bl.a. om arbetet inom arbetsgruppen för spår av - märkning. Arbeta med en gemensam skrivelse har påbörjats och gruppen planerar bland annat en uppvaktning av ministern. Marianne Jarl informerade även om Astma- och allergiförbundets arbete med certifiering av restauranger. En provutbildning som genomförts visar bland annat att det inte bara är kökspersonalen som behöver utbildning om allergi, utan även serveringspersonal, garderobspersonal m.fl. behöver kunskaper inom detta område.

Eva Janson, Ämnesrådet för hushållsvetenskap/Läraryrket, berättade bl.a. om ett samarbete med NCFE i Örebro och sommaraktiviteter planeras tillsammans med idrottslärarna. I övrigt pågår ett antal utredningar som kan få konsekvenser för lärarutbildningen samt ett förslag om auktorisation/legitimation för lärare.

Ingrid Lodén, Riksförbundet hem och samhälle, informerade om att Sveriges konsumenter arbetar med att ta fram en ny GMO-policy. Sveriges konsumenter har även varit engagerat i frågan om mat från klonade djur.

Ewa Björkesson, Hälsofrämjandet, berättade att hennes organisation framöver kommer att arbeta med frågor om mat och klimat samt livsstilsfrågor.

2008-04-17

Bengt Ingerstam, Sveriges konsumenter i samverkan, informerade bl.a. om att Konsumentverket har avskrivit SKiS:s anmälan om Unilevers margarinkampanj efter kontakter med bl.a. Livsmedelsverket. Ingerstam kommer att driva ärendet vidare och önskade att ta del av det underlag som Livsmedelsverket överlämnat Konsumentverket.

Sofia Karlsson berättade bl.a. om stor förundran bland studenterna över det senaste utspelet från Annika Dahlqvist om maten i skolan och förskolan och turerna runt det.

5 Lägesrapport köttfärsskandalen

Louise Nyholm gav en lägesrapport om köttfärsskandalen samt en uppdatering av gällande krav beträffande ommärkning av livsmedel, märkning med sista förbrukningsdag, bäst före-dag och omförpackning. Det har bland annat framkommit att vissa nationella regler eller tillämpningar har varit otidsenliga och Livsmedelsverket kommer nu att se över reglerna och tillämpningen. Livsmedelsverket har även fått regeringens uppdrag att utreda ett frivilligt kompetensbevis för yrkesmässig hantering av livsmedel. Ett förslag ska redovisas senast 1 december 2008.

Bengt Ingerstam ansåg att uppgift om packdag bör krävas så att konsumenterna själva kan få möjlighet att göra en bedömning av livsmedlet. Med nuvarande regler slängs alldeles för mycket mat i onödan.

6 Aktuella frågor kring livsmedelstillsatser

Marianne Jarl inledde diskussionen på denna punkt med att det finns flera olika ingångar till en diskussion kring livsmedelstillsatser och konstaterade att det finns en allmän oro kring användningen av livsmedelstillsatser och konsekvenserna av det, så som t.ex. spridningen av kemikalier och den kemiska stressen som människokroppen utsätts för samt allergi- och hälsoaspekter. Jarl ansåg att det finns frågetecken om konsumentnyttan med tillsatser – är alla tillsatserna verkligen nödvändiga? Marianne Jarl underströk att konsumenterna behöver mer kunskap för att kunna välja eller välja bort tillsatser och efterlyste opartisk information om tillsatsernas positiva och negativa påverkan på hälsan. Vidare såg Jarl behov av att minska oron bland konsumenterna och undrade hur Livsmedelsverket arbetar med dessa frågor.

Evelyn Jansson Elfberg informerade att inom EFSA pågår en förnyad utvärdering av alla livsmedelstillsatser och man har börjat med en genomgång av färgämnen. De färgämnen som ingår i den s.k. Southampton studien kommer att prioriteras av EFSA. Livsmedelsverket har ställt sig bakom EFSA:s utvärdering av Southampton studien. Användningen av azofärger är mycket begränsad i Sverige. Detta bekräftades bland annat av

2008-04-17

den undersökning Livsmedelsverket gjorde 2006. Azofärgämnen kan dock förekomma i importerade produkter främst godis och läsk. Livsmedelsverket håller med om att konsumentnyttan av vissa tillsatser/färgämnen är begränsad och denna aspekt bör uppmärksammas än mer när man ser över användningsområdet för tillsatser.

Ingrid Malmheden Yman framhöll att utvärderingen av tillsatser är en kontinuerlig process och ett antal tillsatser har tagits bort under de senaste åren.

Bengt Ingerstam berättade att 42 konsumentorganisationer från 12 EU-länder i en gemensam skrivelse har uppmanat EU:s hälsokommissionär att stoppa användningen av sex azo-färger som ingick i Southampton studien.

Beträffande Livsmedelsverkets information om tillsatser hänvisade Elfberg och Malmheden Yman till verkets webbplats, ett antal allergibroschyrer samt faktaboken om livsmedelstillsatser. Faktaboken är under revision och kommer att tryckas på nytt. Elfberg rekommenderade även den danska ”E-nummer boken”, finns i svensk översättning, som innehåller fördjupande information och fakta.

Marianne Jarl framhöll behovet av att Livsmedelsverket kontinuerlig uppdaterar informationen på webbplatsen och Sveriges konsumenter är villiga att lämna synpunkter och kommentarer innan texter läggs ut eller publiceras.

Inger Andersson avrundade och tackade för alla bidrag till diskussionen som verket kommer att ta med i det vidare arbetet.

7 Förslag till förordning om livsmedelsinformation till konsumenterna

Birgitta Lund presenterade EU-kommissionens förslag till ny förordning om livsmedelsinformation till konsumenter.

De generella märkningsreglerna finns nu i Livsmedelsverkets föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel och reglerna för näringsvärdesdeklaration i Livsmedelsverkets föreskrifter och allmänna råd om näringsvärdesdeklaration. Nu föreslås att dessa regler slås samman till en enda förordning. Förslaget remitterades den 10 mars med svarstid den 30 april 2008.

Birgitta Lund framhöll följande punkter:

- Begreppet information används i stället för märkning då även försäljning över Internet och postorder kommer att omfattas
- De generella märkningsreglerna som tillämpas nu kommer stort sätt inte att ändras

2008-04-17

- Obligatoriska märkningsuppgifter kommer även i fortsättningen att finnas på förpackningen
- Läsbarheten ska öka (teckenstorlek om minst 3mm)
- Ursprungsmärkningen ska förtydligas
- Fortsatt undantag för ingrediensförteckning och näringsvärdesdeklaration för öl, vin och spritdrycker, alkoholhaltiga drycker så som alkoholisk ska dock omfattas
- Förslag om att införa allergimärkning för icke färdigförpackade livsmedel som erbjuds till försäljning till slutkonsumenter eller storkök
- Förslag om obligatorisk näringsvärdesdeklaration av energi, fett, mättade fettsyror, kolhydrater, sockerarter och salt per 100 g, per 100 ml eller per portion på förpackningens framsida. Vidare föreslås att näringsämnen från en fastställd lista kan anges frivilligt, däribland t.ex. transfettsyror, kostfiber och protein
- De obligatoriska näringsämnena måste även deklarerars i förhållande till rekommenderade intag
- Frivilliga märkningsuppgifter får inte inkräkta på obligatoriska märkningsuppgifter.

Birgitta Lund betonade möjligheten att påverka förslaget och vädjade till konsumentorganisationerna att komma in med synpunkter och förslag under remisstiden.

8 Miljöanpassade råd om fisk – det vetenskapliga underlaget

Per Ola Darnerud presenterade det vetenskapliga underlaget för miljöanpassade råd om fisk (bilder bifogas).

Detta är ett omfattande och komplext arbete, som ligger utanför verkets eget huvudkompetensområde. Livsmedelsverket har därför anlitat externa miljöexperter för att se över miljökonsekvenserna av kostråden.

Arbetet har gjorts för att få bästa möjliga faktaunderlag bland annat för att kunna informera konsumenten om hur Livsmedelsverkets kostråd kan följas med en så liten negativ miljöpåverkan som möjligt. Kostrådets huvudsakliga syfte är även i fortsättningen att underlätta för konsumenten att äta näringsmässigt rätt och de miljöanpassade kostråden ska naturligtvis även uppfylla de svenska näringsrekommendationerna.

Utifrån det vetenskapliga underlaget har Livsmedelsverket kommit till följande slutsatser:

- Livsmedelsverkets råd om att äta fisk och skaldjur 2-3 gånger per vecka, vilket motsvarar cirka 300 gram rå fiskfilé, är acceptabelt ur miljösynpunkt om man beaktar nedanstående förutsättningar
- För att fördela belastningen på fler fiskbestånd och arter är det önskvärt att konsumenterna varierar sitt fiskval i högre grad än nu

2008-04-17

- Konsumenten kan medverka till att minska miljöpåverkan genom att välja fisk och skaldjur från hållbara bestånd och som är fiskade eller odlade med relativt låg miljöpåverkan
- Fisk som är miljömärkt kommer från hållbara bestånd och är fiskad eller odlad på ett sätt som innebär relativt låg miljöpåverkan. Miljömärkning är därför en bra vägledning för konsumenter som vill göra miljömedvetna val
- För att underlätta för konsumenten att göra miljömedvetna val kommer Livsmedelsverket att sammanställa en lista där fiskars olika miljöpåverkan graderas.

Konsumentpanelen välkomnade Livsmedelsverkets arbete med att miljöanpassa kostråden och särskilt förslaget om en fisklista som kan underlätta för konsumenter som vill göra miljömedvetna val.

9 Övriga frågor

Inga frågor togs upp.

10 Avslutning

Inger Andersson tackade ledamöterna för dagens möte samt panelens insatser under den gångna mandatperioden.

En ny konsumentgrupp kommer att inrättas före sommaren och ett första möte kommer att hållas efter sommaresemestern.

Antecknat av

Justerat av

Svanhild Foldal

Inger Andersson